

גמרא סדורה

מסכת תמורה

פרק ג' - "אלו קדושים"

אמר רבי יוחנן:

לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה (גיטין ס)
לימוד פרק זה מוקדש לכל אלו שמחכים למצוא את בריתם שימצאו בהקדם ובקלות

ובתוכם:

איל יעקב בן פסיה רחל

ו ... כל היקרים לליבנו, כל אחד יוסיף ...

בתוך כל שאר עם ישראל

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק וינט

טל' - 0526071122

דואר ליה vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה'" ולדניאל ברק וינט.

ד' מנחם אב תשע"ט

מסכת תמורה פרק ג' - "אלו קדשים"

1. יז, ב

כ"י

מתניתין י"ב

אלו קדשים שוולדותיהן ותמורותיהן ביוצא בהן: וְלֹד שְׁלָמִים, ותמורתן, וְלֹד, וְלֹד וְלֹד, עד סוף כל העולם - הרי הן שלמים,

וטעונו: סמיכה, ונסכים, ותנופת חזה ושוק.

גמרא

כיון דתנא: "וְלֹד וְלֹד וְלֹד" - "עד סוף כל העולם" למה לי?

תנא דידן שמעיה לרבי אליעזר דאמר: וְלֹד שְׁלָמִים לא יקרב שלמים. ואמר ליה תנא דידן: לא מיבעיא ב"וולדו" - דלא מודינא, אלא אפילו "עד סוף העולם" - לא מודינא לה.

מנא הני מילי?

דתנו רבנן:

"זכר" ¹³¹ (ויקרא ג, א) - לרבות את הולד.

והלא דין הוא:

ומה תמורה, שאין גידולי הקדש - קריבה.

ולד שגידולי הקדש - אינו דין שיקרב!

מה לתמורה, שכן נוהגת בכל הקדשים,

תאמר בולד, שאינו נוהג בכל הקדשים ¹³²!

הואיל ואינו נוהג בכל הקדשים - אינו קרב,

תלמוד לומר: "זכר" (ויקרא ג, א) לרבות את הולד.

"נקבה" (ויקרא ג, א) - לרבות התמורה.

אין לי אלא תמורת תמימין וולד תמימין,

ולד בעלי מומין ותמורת בעלי מומין - מניין?

תלמוד לומר: "אם זכר" - לרבות ולד בעלי מומין.

"אם נקבה" - לרבות תמורת בעלי מומין.

אמר ליה רב ספרא לאביי:

ואיפוך אנא!

מסתברא ממקום שנתרבתה תמורת תמימין נתרבתה תמורת בעלי מומין.

אמר ליה:

מי קאמינא לה ליפוך "אם זכר" "אם נקבה"?

אנא, כוליה קרא קאמינא: אימא "זכר" - לרבות את התמורה, "נקבה" - לרבות את הולד!

אמר ליה:

"ולד" - לשון זכר משמע,

"תמורה" - לשון נקבה משמע.

2.

מתני' אלו וכיון דתנא וולד וולד וולד ל"ל. למיתני עד סוף העולם: שמעיה לר"א דאמר. במתני' ולד שלמים לא יקרב אלא ימות: זכר. גבי שלמים שנאמר ואם זבח שלמים קרבנו וגו' והוה ליה למיכתב אם מן הבקר הוא מקריב תמים יקריבנו אם זכר אם נקבה למה לי אי לא לדרשה: קריבה. כדמרבי בסמוך מנקבה: בכל הקדשים. קדשי יחיד: ולד אינו נוהג בכל הקדשים. דהא עולה ואשם זכרים נינהו: וולד תמימים. שהאם תמימה: אם. לרבות: ואיפוך אנא. אם זכר לרבות תמורת בעלי מומין אם נקבה לרבות ולד בעלי מומין: ממקום שנתרבתה. מנקבה איתרבאי תמורת תמימין הלכך מאם דסמיך ליה איתרבאי תמורת בעלי מומין ולא מאם דסמוך לזכר: כוליה קרא. זכר לרבות תמורה ואם דידיה לתמורת בעלי מומין נקבה לרבות ולד ואם דידיה לולד בעלי מומין: לשון זכר משמע. הלכך מזכר נפקא:

¹³¹ ואם זבח שלמים קרבנו אם מן הבקר הוא מקריב אם זכר אם נקבה תמים יקריבנו לפני ה'

¹³² גירסת וילנא: אינו קרב. שיטה מקובצת והגהות הגרא ובספרא לא גורסים כאן וגורסים בשורה הבאה.

3. יז, ב

רפ"י

למאי הלכתא. קדשי הנך וולדות של בעלי מומין דהא אמון לא חזיא ליקרב:
ואליבא דרבי אלעזר. דאמר במתניי הפריש נקבה לעולה וילדה ולדה קרב עולה אעייג דאימיה לא חזיא הכא נמי קרבי ואעייג דאימיה לא חזיא ואצטריך לאשמועינן הכי:
דמהו דתימא. התם הוא דאמר רבי אלעזר גבי עולה דאיכא שם עולה על אמון כלומר דאעייג דהיא עצמה לא קרבה לא פקעה קדושה מינה שהרי מצינו נקבה עולה כגון עולת העוף דאין תמות וזכרות בעופות:
אבל גבי וולדות. שלמים בעלי מומין דאין שלמים על אמון דלא מצינו בעל מום קרב שלמים דהא שלמים עוף ליכא אימא לא קרבי:
דברי הכל. דאפילו רבנן מודו דקדשי מיהא לרעייה ולא אמרי חולין נינהו דהא אמרינן נמי גבי עולת נקבה ולדה ירעה:

למאי הלכתא?

אמר שמואל:

ליקרב, ואליבא דרבי אלעזר, דמהו דתימא: כי קאמר רבי אלעזר עולה, דאיכא שם עולה על אמו, אבל הני וולדות - לא קרבי, קמשמע לן.

בר פדא אמר:

לרעייה.
 ואליבא דרב דברי הכל.

איתמר נמי¹³³:

רבא אמר:

ליקרב, ואליבא דרבי אלעזר.

רב פפא אמר:

לרעייה, ואליבא דרב דברי הכל.

והאי תנא מיייתי לה מהכא:

"**דק קדשיך**"¹³⁴ (דברים יב, כו-כז) - אלו תמורות,

"**אשר יהיו לך**" - אלו הוולדות.

"**תשא ובאת**" - יכול יבניסנו לבית הבחירה, וימנע מהם מים ומזון כדי שימותו? תלמוד לומר: "**ועשית עליהם הבשר והדם**" - בדרך שאתה נוהג בעולה אתה נוהג בתמורה, בדרך שאתה נוהג בשלמים אתה נוהג בולדי שלמים ובתמורה.

יכול כל קדשים בן?

תלמוד לומר: "**דק**,"

דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר:

אינו צריך,

הרי הוא אומר: "**אשם הוא אשם אשם לה**" (ויקרא ה, ט) - הוא קרב, ואין תמורתו קריבה".

¹³³ הגהות הגר"א, שיטה מקובצת. גירסת וילנא: (דאמר)

¹³⁴ **מו דק קדשיך אשר יהיו לך ונדרוך תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ה'. מו ועשית עליהם הבשר והדם על מזבח ה' אלהיך ודם ובחיה ישפך על מזבח ה' אלהיך והבשר תאכל**

4. יז, ב

רש"י

יכול יכניסנו לבית הבחירה
וימנע מהן כו'. דהא איקיים ליה
תשא ובאת:

ועשית עולותיך ודם זבחיך
ישפך וגו'. (דברים יב) והאי קרא
סמיך לרק קדשיך:

יכול אף כל הקדשים. יהא נמי
ולדו ותמורתו קרב:

ת"ל רק. ולקמיה מפרש הי ולד
קא ממעט כל אכין ורקין
מיעוטיך:

מנא תיתי. דתיסק אדעתיה
דימותו דאצטריך עולותיך וגו'
הא ודאי כיון דגמרינן ה' חטאות
מתות תרי מינייהו ולד חטאת
ותמורת חטאת מכלל דולד
שלמים ותמורת שלמים לא
מייתי דהא לא גמירי אלא
בחטאת:

והא בהא תליא. תיובתא הוא
דקא מותיב:

קאי עלה בעשה. בין בחטאת
ואשם קאי בעשה דמשמע רק
קדשיך אלו תמורת עולה
ושלמים וולדן ותמורתן דכתיב
בתריה ועשית עולותיך וגו' ולא
שאר קדשים כגון חטאת ואשם
ולאו הבא מכלל עשה עשה:

והא הילכתא גמירי לה. דכל
שבחטאת מתה באשם רועה
ותמורת חטאת מתה באשם
רועה וכשיסתאב יפלו דמיו
לנדבת צבור דהיינו עולה:

אשם שניתק לרעיה. אם השלים
לרועה וקדם ושחטו סתם עד
שלא נסתאב כשר לעולה דהא
סתמיה לשם עולה קאי לדמים:
לא ניתק לא. ואע"פ שכיפרו
בעליו הואיל ועדיין. לא ניתק
דינו לרעייה ושחטו סתם פסול
לגמרי:

מ"ט דאמר קרא אשם הוא
בהווייתו יהא. ועדיין אשם הוא
ולא חזי לאקרוביה לאשם
הילכך פסול:

אמר מר:

"תשא ובאת" - יכול יכניסנו לבית הבחירה".

מנא תיתי הא?

כיון דגמירי חמש חטאות, הנה מקרב קרבי!

מהו דתימא: חמש חטאות מתות בכל מקום,
והנה ימותו בבית הבחירה,
קמשמע לן.

אמר מר:

"יכול אף כל הקדשים בן?"

תלמוד לומר: "רק קדשיך".

ולד דמאן?

אי דעולה - זכר הוא, ולא בר אולודי הוא!
ואי דחטאת - גמירי לה למיתה קיימי!

יחא

אי דאשם - גמירי לה דלרעייה אזלא!
דכל שבחטאת - מתה,
באשם - רועה¹³⁵.

לעולם בולד דחטאת,
והילכתא גמירי לה למיתה,
וקרא למעוטי להקרבה.

והא בהא תליא,
כיון דלמיתה אזלא ממילא לא קרבה!

אלא הלכתא לחטאת,
וקרא למעוטי תמורת אשם.

הא נמי הילכתא גמירי לה,
דאמר: כל שבחטאת - מתה,
באשם - רועה!

אלא, קרא מיבעי ליה, דאי עבר ומקריב קאי בעשה.

"דבי עקיבא אומר: אינו צריך ...

"הוא" - קרב,

ואין תמורתו - קריבה".

למה לי קרא? והא הילכתא גמירי לה!

אין הכי נמי,

אלא קרא למה לי?

מיבעי ליה לכדרב הונא,

דאמר רב הונא: אשם שניתק לרעייה ושחטו סתם - כשר לשם עולה.

ניתק - אין

רש"י

ותיפוק לי כולהו מיניה. דהא כולהו דרשינן להו לעיל מיניה : תשא ובאת אפילו ממרעייהו. האי תשא ובאת לאו לולדות ותמורות אתא אלא לקדשים עצמן דקא מזהר לו לאיתוויי הייא אפילו הן במרעה באפר והגיע זמן הרגל לעלות לא יאמר איני טורח אחריהן לבקשן באגם ולהוליכן אבל אמתין לי עד פעם אחרת :

ל'א אפילו ממורגייהו. אפילו הן דשין את התבואה במוריגים דאמרינן במנחות בהקומץ רבה (דף כב.) מאי מוריגי עיזי דקורקסא דדיישי דישתא נסר גדול מנוקב ויתידות קבועות בו ונותנין אותן על התבואה ומרהיטים עליו את הבהמות ואתא קרא למימר דאם דשה הבהמה שאתה רוצה להקדיש ודרכך מוכן לעלות לרגל לא תאמר הואיל ודשה אמתין עד זמן אחר אלא קחנה ולך לך :

לא ניתק - לא.

מאי טעמא?

"הוא" - בהווייתו יהא.

ולתאי תנא דקא יליף מהני קראי, תיפוק לי מ'זכר' ו'נקבה' (ויקרא ג, א)!

ההוא מיפעי ליה לולד בפעלי מומין, ולתמורת בפעלי מומין.

ותיפוק לי כולהו מהאי קרא!

"אם" - לא משמע ליה.

ולתאי תנא, דנפקא ליה מ'אם זכר' "אם נקבה" - "תשא ובאת" מה עביד להו?

אפילו ממירעייהו.

לישנא אחריןא:

ממורגייהו.

5. יח, א

רש"י

מתני'

לא יקרב שלמים. אלא כונסו לכיפה ומת ומדרבנן ומשום גזירה דלקמן דודאי מסיני לא גמירי אלא ה' חטאות מתות: לא נחלקו על וּלְד וּלְד שלמים ועל וּלְד וּלְד תמורה. בגמ' מפרש לה:

גמ'

ואם זבח שלמים. ודריש להאי אם כמו אם בצירי: וחילופיה. כגון אבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיחן עומדות: ת"ל אם על תודה. האי אם מרבה לכולהו דקרב להו ולא פליג ר"א: גזירה. אי אמרת וּלְד שלמים יש לו תקנה אתי לשהוייה לאם עד שתלד ויגדל עדרים מן הולדות ואתו בהו לידי גיזה ועבודה ובתודה ה"ט דלא גזר משום תודה לא שכיחא כשלמים:

מתניתין

רבי אליעזר אומר:

וּלְד שלמים - לא יקרב שלמים.

וחכמים אומרים: יקרב.

אמר רבי שמעון:

לא נחלקו: על וּלְד וּלְד שלמים,

ועל וּלְד וּלְד תמורה - שלא יקרב.

על מה נחלקו?

על הוּלַד,

רבי אליעזר אומר: לא יקרב,

וחכמים אומרים: יקרב.

העיד רבי יהושע ורבי פפייס על וּלְד שלמים - שיקרב שלמים.

אמר רבי פפייס:

אני מעיד שהיתה לנו פרה של זבחי שלמים, ואכלנוה בפסח,

ואכלנו וּלְדָה שלמים בחג.

גמרא

אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן:

מאי טעמא דרבי אליעזר?

אמר קרא: "ואם זבח שלמים קרבנו לה"¹³⁶ (ויקרא ג, א).

"ואם" - ולא וּלְד.

אמר ליה רבי חייה בר אבא לרבי אמי:

אלא מעתה "אם על תודה יקריבנו"¹³⁷ (ויקרא ז, יב) - הכי נמי: 'אם' ולא וּלְד?!

וכי תימא: הכי נמי,

והתניא:

"וּלְדָה, ותמורתה, וחילופיה - מניין?

תלמוד לומר: "אם על תודה" (ויקרא ז, יב) מכל מקום!"

אלא אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן:

היינו טעמא דרבי אליעזר:

גזירה שפא יגדל מהם עדרים עדרים.

¹³⁶ ואם זבח שלמים קרבנו אם מן הפקר הוא מקריב אם זכר אם נקבה תמים יקריבנו לפני ה'

¹³⁷ אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן וסלת מרבבת חלת בלולת בשמן

6. יח, א-ב

רס"י

היכי קתני. האי שלא יקרבו דקאמר ר"ש ריש מילתיה היא וה"ק לא נחלקו שיאמר ר"א לא יקרבו אלא ודאי יקרבו או סוף מילתיה היא וה"ק לא נחלקו דודאי לא יקרבו אפילו לרבנן מי מודה ר"א בהא דאישתכחן להון דרי אי לא (וולד וולד) אישתכחן להו דרי דאין אדם נזכר שמשלמים באו ואין לגזור שמא יראו אחרים שזה מקריבן וישהו את שלמיהן לצורך ולדות לגדל מהן עדרים:

אקראי בעלמא הוא. ולא שכיח לשהותו כל כך:

כשב. משמעולד טלה:

הוא קרב. ולד שלמים דהא קרא בשלמים כתיב:

ולד דמאי. קא ממעט דאמרת ואין ולד כל הקדשים קריבין:

ולד המעושרת. מעשר בהמה שיצאה נקבה בעשירי ואחר כך ילדה ולדה אינו קרב אלא ירעה ויאכל במומו לבעלים כדן מעשר שנאכל במומו לבעלים:

מבכור גמור. ובבכור לא קרב ולד דידיה דהא ליכא ולד בבכור דהא זכר הוא:

"אמר רבי שמעון:

לא נחלקו: על ולד ולד שלמים,

ועל ולד ולד תמורה - שלא יקרב.

על מה נחלקו?

על הולד,

רבי אליעזר אמר: לא יקרב,

וחכמים אומרים: יקרב."

איבעיא להו,

היכי תני "לא נחלקו שלא יקרבו, אלא יקרבו",

או דילמא:

"לא נחלקו שיקרבו, אלא לא יקרבו"?

אמר רבה:

מסתברא: "לא נחלקו שלא יקרבו, אלא יקרבו".

מאי טעמא?

עד כאן לא פליגי רבי אליעזר עליה דרבנן אלא בולד, אבל ולד ולד אקראי בעלמא הוא.

ורבי יהושע בן לוי אמר:

"לא נחלקו שיקרבו, אלא לא יקרבו".

מאי טעמא?

עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר אלא בולד,

אבל ולד ולד - מתוך מעשיה ניכרת מחשבתו דלגדל קא בעי ליה.

יחב, תני רבי חייא לסייעי לרבי יהושע בן לוי:

"אם פשיב הוא מקריב"¹³⁸ (ויקרא ג, ט) **ולד ראשון - קרב,**

ולד שני - אינו קרב.

"הוא" - קרב,

ואין ולד כל הקדשים קרב."

ולד דמאי?

אי עולה ואשם - זכרים הם, ולא בני ולד הם!

אי חטאת - הילכתא גמירי לה למיתה אזלא!

אמר רבינא:

לאיתווי ולד המעושרת.

ולד המעושרת, למה לי קרא? **"עברה"**¹³⁹ (ויקרא כו, לב), **"עברה"**¹⁴⁰ (שמות יג, יב) מבכור, קא גמר לה!

אצטריך סלקא דעתך דאמינא: אין דנין אפשר משאי אפשר,

קא משמע לן.

¹³⁸ אם פשיב הוא מקריב את קרבנו והקריב אתו לפני ה'

¹³⁹ וכל מעשר בקר וצאן מל אשר יעבד תחת השבט העשירי יהיה קדש לה'

¹⁴⁰ והעברת כל פטר דחם לה' וכל פטר שגור בהמה אשר יהיה לך הזכרים לה'

7. יח, ב

העיד רבי יהושע ורבי פפייס על וְלַד שְׁלָמִים - שִׁיקָרֵב שְׁלָמִים.

אָמַר רַבִּי פַפְיִיס:

אֲנִי מַעֲיֵד שֶׁהִיְתָה לָנוּ פָּרָה שֶׁל זִבְחֵי שְׁלָמִים, וְאֶבְלָנוּהָ בַפֶּסַח, וְאֶבְלָנוּ וְלָדָהּ שְׁלָמִים בַּחֲגָא.

וּלְרַבָּא דְאָמַר:

קְדָשִׁים: כִּינּוּן שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶם רִגְלֵ אֶחָד,

כָּל יוֹם וַיּוֹם עוֹבֵר עֲלֵיהֶם¹⁴¹ בַּעֲשֵׂה¹⁴² (דברים יב, ה-ו) מַעֲצָרֵת בְּעֵי מִיכְלִיָּה!

אָמַר רַב זְבִיד מִשְׁמִיָּה דְרַבָּא:

כְּגוֹן שֶׁהָיָה חוֹלָה בַּעֲצָרֵת.

רַב אֲשֵׁי אָמַר:

מַאי "חָג" נְמִי דְקַתְנִי?

חָג שְׁבוּעוֹת.

וְאִידֵךְ?

כָּל הַיְכִי דְקַתְנִי "פֶּסַח", תְּנִי "עֲצָרֵת".

אִי הֲכִי, מַאי אֶסְהַדוּתִיָּה?

לְאֶפּוֹקֵי מִדְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר, דְאָמַר: "וְלַד שְׁלָמִים - לֹא יִקָּרֵב שְׁלָמִים", קַמְסָהִיד הוּא דְקָרֵב.

רפ"י

בכל יום ויום עובר בעשה. ובאת שמה והבאתם שם דמשמע ברגל ראשון שתבא שמה הבא כל נדרים שעליך:

מעצרת בעי למיכליה. דבשלמא בפסח לא אקרביה דאימור מחוסר זמן הוה דנולד בפסח ועבר הרגל קודם שימלאו לו ז' ימים:

ואידך. רב זביד אמר לך כל היכא דתני פסח ובעי לאדכורי מידי בעצרת תני עצרת ולא קרי ליה חג אבל אי הוה מדכר לפסח בלשון חג המצות הוה תני לעצרת בלשון חג:

אי הכי. דהאי חג שבועות הוא א"נ דהוה חולה:

מאי אסהדותיה. דרבי פפייס מאי אתא לאשמועינן דבשלמא אי אמרת דהאי חג סוכות ובעצרת לא הוה חולה אתא רבי פפייס לאפוקי מדרבא אלא השתא מאי שמעינן מיניה:

¹⁴¹ שיטה מקובצת ורשי. גירסת וילנא: ב' פל תאחר" - "כי תדר נדר לה' אלקיך לא תאחר לשלמו פי דרש ודרשנו ה' אלקיך מעמך והיה כה חטא" (דברים כג, כב, ועיין מימרת רבא ראש השנה ו:)

¹⁴² ה כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלהיכם מקל שבטיכם לשוים את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה. זו הבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדבתיכם ונדבתיכם ובמרת קרקכם וצאנכם

8. יח, ב

לש"י

מתני'
הרי אלו כתובה. וקריבין
ונאכלין ליום ולילה:

גמ'
מהו אומר התודה (ליה) יקריב.
אם על תודה יקריבנו והקריב
וגוי דהוה [מצוי] למכתב (אם על
תודה) והקריב על זבח התודה:
ת"ל תודה יקריב. מ"מ:
שניה. אם יקריבנו לאחר
שהקריב הראשונה:
יקריבנו. אחד ולא שנים ומלחם
הוא דקא ממעט דאילו מהקרבה
לא ממעט לה שניה כדגמרינן
להו מאם על תודה דקרבה:
מנין לרבות כו'. להקרבה:
וחליפות. כגון אבדה והפריש
אחרת תחתיה::

מתניתין

ולד תודה,
ותמורתה,
ולדו,
וולד ולדו,
עד סוף כל הדורות - הרי אלו כתובה,
ובלבד: שאין טעוניה לחם.

גמרא

מנא הני מילי?

דתנו רבנן:

"מהו אומר" ¹⁴³ "יקריבנו" ¹⁴⁴ (ויקרא ז, יב)?
מפריש תודה, ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, ונמצאת הראשונה, והרי שתיהן עומדות.
מנין שאיזו שירצה יקריב ולחמה עמה?
תלמוד לומר: "תודה יקריב".
יכול תהא שניה טעונה לחם?
תלמוד לומר: "יקריבנו" - אחת,
ולא שתיים.
מנין לרבות: ולדות,
תמורות,
וחליפות?
תלמוד לומר: "ואם על תודה".
יכול יהו כולן טעונות לחם?
תלמוד לומר: "על זבח התודה" - תודה טעונה לחם,
ולא: ולדה,
ותמורתה,
וחליפותה טעונה לחם.

¹⁴³ רבו כאן הגירסאות. ועיין בסוגיה המקבילה מנחות עט: הגהות הגר"א ושיטה מקובצת.

¹⁴⁴ אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן וסלת מרבת חלת בלולת בשמן

9. יח, ב

רס"י

מתני'

תמורת עולה. כגון המיר זכר בעולה:
ולד תמורה. כגון אם המיר נקבה בעולה וילדה התמורה זכר:

גמ'

מ"ש. גבי ולד תמורת עולה דלא פליגי רבנן דבדברי הכל קאמר הרי אלו כו' והויין כליל לאישים:

ובסיפא גבי ולד עולה. פליגי רבנן דהוא עצמו לא יקריב אלא דמיו:

במחלוקת שנויה. כשם שחולקין בסוף כד חולקין בראשונה ורישא דקתני הרי אלו כעולה ר"א היא:

גבי ולד תמורה אימיה קריבה. לאו אימיה ממש אלא הקדש ראשון שבאו אלו כולן מכחו הוא קרב דזכר הוה אבל גבי מפריש נקבה לעולה היא היתה הקדש ראשון ולא קרבה:

מתניתין

תמורת עולה,

ולד תמורה,

ולד ולד ולדה,

עד סוף כל העולם - הרי אלו כעולה,

וטעונו: הפשט,

וניתוח,

וכליל לאשים.

המפריש נקבה לעולה:

וילדה זכר - ירעה עד שישתאב,

וימבר,

ויביא דמיו עולה.

רבי אלעזר¹⁴⁵ אומר:

הוא עצמו יקרב עולה.

גמרא

מאי שנא רישא דלא פליגי,

ומאי שנא סיפא דפליגי?

אמר רבה בר בר חנה:

במחלוקת שנויה,

ורבי אלעזר היא.

ורבא אומר:

אפילו תימא רבנן,

עד כאן לא פליגי עליה רבי אלעזר אלא גבי מפריש נקבה לעולה, דאימיה לא קריבה.

אבל תמורה דאימיה נמי קריבה, אפילו רבנן מודו.

¹⁴⁵ כאן ובהמשך תוקן לפי שיטה מקובצת וכתבי יד המשנה

10. יח, ב - יט, א

רפ"י

תמורת אשם. ירעו דהלכה למשה מסיני הוא כל שבחטאת מתה באשם רועה ותמורת חטאת מתה: **לנדבה.** לשופרות שקריבין מדמיהן נדבת צבור:

ימותו. דאית ליה כחטאת כאשם בריש מסי' זבחים (דף י:):

יביא בדמיהן עולה. דמותרות לנדבת יחיד אזלי:

הוא עצמו. ולד תמורה לא אלמא כיון דאימיה לא חזיא להקרבת עולה דאין נקבה קריבה עולה ועוד דאפילו הואי זכר גמירי דתמורת אשם רועה הילכך ולד נמי לא קרב ובלד עולת נקבה אמאי קאמר דקרב:

דאיכא שם עולה על אמו. המפריש בהמה לעולה איכא עלה שם עולה דהא לעולה אקדשה ואי משום דנקבה היא אפ"ה שם עולה עלה שהרי מצינו נקבה בעולת העוף ועוד דהא לכשתמכר דמיה עולה דהיינו לשם עולה:

אבל ולד תמורת אשם אין שם עולה על אמו. הקדש ראשון שכולן באו מכחו לאשם הופרש ולאשם הקריבו ולא היה עולה הוא ולא דמיו לשון ירושלמי ולריש שמעתין מהדר וכליל לאשים דברי הכל בתמיה כלומר אמאי לא פליגי רבנן בולדי תמורה כמו בולדי עולה:

ור"א היא. אבל לרבנן ימכר וה"ה נמי לולד תמורת עולה ורישא רבי אליעזר היא:

תמורת עולה. שניה היא להך קדמייתא דאפריש וקדמייתא דאפריש זכר הוה וקרב הילכך קרב נמי ולד תמורתו כו':

איכא שם עולה על אמו. בעולת העוף ועוד דמיה לעולה קיימי הילכך נחתא לה קדושה לגופה הואיל ודוגמתה מצינו בעוף דקריבה משום הכי קרב ולד אבל ולד תמורת אשם ליכא שם עולה על הראשון שהיא אם לכולן שמכחו בא והוא קרב אשם ולא מצינו תמורת אשם קריבה בעולה הילכך לא נחתא קדושה על התמורה אלא לדמי ומשום הכי לא יקרב הולד:

נשתיירה אחר הפסח כו'. דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוי כדאמרינן במנחות בשילהי פרק התודה (דף פג:): והיא גופה לא קרבה שלמים ואע"ג דשלמים באין נקבה הני הואיל ומחמת קדושה פסולה הויין ולא חזו לפסח אידחו נמי משלמים:

ילדה. אחר הפסח: **הוא עצמו קרב שלמים.** ואע"ג דליכא שם שלמים על אמו דהא לשם פסח אקדשה:

שאני אחר הפסח דמותו הפסח. כגון אם הפריש פסח ונתכפר באחר וניתותר זה קרב שלמים הילכך הך דניתותרה לאחר הפסח שם שלמים עלה ואזיל ליה שם פסח מינה וחייל עליה שם שלמים אלא שאינה יכולה ליקרב נקבה הואיל ומכח פסח אתא:

אי הכי. דטעמיה דר"א משום דאיכא שם שלמים על אמו לפלוג נמי ברישא ילדה קודם הפסח ונימא רבי אליעזר הוא עצמו יקרב דהולד עצמו יקרב שלמים דקודם פסח נמי אי שחיט לפסח לשם שלמים כשר דפסח בשאר ימות השנה שלא ביי"ד בניסן שלמים הוא והילכך שם שלמים על אמו:

ומי אָמר רבי אֶלְעָזָר: "יִקְרַב עוֹלָה הוּא עֲצָמוֹ"!
וּרְמִינָהוּ:

"תמורת אשם,

וְלֹד תְּמוּרָה,

וְלָדוֹ,

וְלֹד וְלָדוֹ,

עַד סוּף כָּל הָעוֹלָם - יִרְעוּ עַד שְׂיִסְתָּאבוּ,

וְיִמְכַר,

וְיִפְלוּ דָמָיו לְנִדְבָה.

רבי אליעזר אומר: ימותו.

רבי אליעזר אומר: יביא בדמיהן עולה" (תמורה כ:).

בדמים - אין,

הוא עצמו - לא!

אמר רב חסדא:

רבי אֶלְעָזָר לְדַבְרֵיהֶם דְּרַבְנָן קָאָמַר לְהוּ,

לְדִידֵי סְבִירָא לִי דְאֶפִּילוּ וְלֹד נָמִי קָרְבָה עוֹלָה.

לְדִידְכוּ דְאָמַרְתוּ רוּעָה אוֹדוּ לִי מִיַּהֲת דְמוֹתְרוֹת לְנִדְבַת יַחֲיד אֶזְלִי.

וְאָמַרְי לִיָּה: מוֹתְרוֹת - לְנִדְבַת צִיבוּר אֶזְלִי.

רבי אָמר:

עַד כָּאֵן לֹא קָאָמַר רבי אֶלְעָזָר הוּא עֲצָמוֹ יִקְרַב עוֹלָה,

אֶלָּא בְּמִפְרִישׁ נִקְבָה לְעוֹלָה,

דְּאִיכָא שֵׁם עוֹלָה עַל אָמוֹ,

אֶבֶל גְּבִי תְּמוּרַת וְלֹד אֶשָׁם,

דְּלִיכָא שֵׁם עוֹלָה עַל אָמוֹ -

מוֹדֵי רבי אֶלְעָזָר: דְּבְדָמֵי - אֵין,

הוּא עֲצָמוֹ - לֹא קָרַב.

יט,א

אִיתִיבִיה אֲבִי:

וְכִי בְעֵי רבי אֶלְעָזָר שֵׁם עוֹלָה עַל אָמוֹ?!

וְהָא תְּנִיָּא:

"הַמִּפְרִישׁ נִקְבָה לְפִסְחוֹ - יִרְעָה עַד שְׂיִסְתָּאבּוּ,

וְתִמְכַר,

וְיִבִיא בְדָמֵיהּ פִּסְחָ.

יְלָדָה - יִרְעָה עַד שְׂיִסְתָּאבּוּ,

וְיִמְכַר,

וְיִבִיא בְדָמָיו פִּסְחָ.

נִשְׁתִּיירָה אַחַר הַפִּסְחָ - תִּרְעָה עַד שְׂיִסְתָּאבּוּ,

וְיִבִיא בְדָמֵיהּ שְׁלָמִים.

יְלָדָה - יִרְעָה עַד שְׂיִסְתָּאבּוּ,

וְיִמְכַר,

וְיִבִיא בְדָמָיו שְׁלָמִים.

רבי אֶלְעָזָר אומר:

הוּא עֲצָמוֹ - יִקְרַב בְּשְׁלָמִים."

וְהָא הֵכָא דְלִיכָא שֵׁם שְׁלָמִים עַל אָמוֹ, וְאָמַר רבי אֶלְעָזָר: "יִקְרַב שְׁלָמִים"!

אָמַר לִיָּה רַבָּא:

אַחַר הַפִּסְחָ קָאָ אָמַרְתָּ?!

שְׂאֲנִי אַחַר הַפִּסְחָ - דְּמוֹתֵר פִּסְחָ גּוֹפִיָה קָרַב שְׁלָמִים.

אִי הֵכִי, נִפְלוּג נָמִי בְּרִישָׁא!

אָמַר לִיָּה:

אֵין הֵכִי נָמִי, וּפְלִיגִי.

רפ"י

אביי אמר לא פליג מידי.
 דטעמיה דר' אליעזר לאו משום
 דאיכא שם שלמים על אמו אלא
 טעמיה דרבי אליעזר בכולהו
 משום דגמירי למקום שהמותר
 הולך אם היה מפריש ב' בהמות
 לאחריות אם אבדה והפריש
 ונתכפר באחרת ונמצאת
 ראשונה למקום שאותו מותר
 הולך הולך הולך הילכך גבי
 מפריש נקבה לעולה כי היכי
 דאם הפריש עולה ונתכפר
 באחרת קריבה השניה עולה
 דהא נדבה נינהו ותרוייהו חזו
 ולד דעולה נמי אם הפריש נקבה
 לעולה קרב דומיא דמותר גבי
 אשם נמי דמותר אשם רועה ולד
 תמורת אשם נמי רועה וגבי פסח
 נמי אחר הפסח דמותר הפסח
 דינו ליקרב לכתחילה שלמים
 אם נתכפר באחר ולד נמי קרב
 שלמים קודם הפסח דמותר לא
 חזי למידי כגון אם הפריש ב'
 פסחים לאחריות לא חזו
 לשלמים לכתחילה דסתמייהו
 לפסח וחד מינייהו דהוי מותר
 לא חזי לפסח דהא ב' פסחים לא
 יקריב הילכך ולד פסח נמי לא
 חזי למידי אלא אזיל בתר אימיה
 דקדושה לדמי פסח והא נמי
 קדיש לדמי פסח:
אם שיירו משוייר. המקדיש
 בהמה מעוברת ושייר עוברת
 לקדושה אחרת משוייר אלמא
 תרי גופי נינהו והילכך כי לא
 שייריה נמי לאו גופא דאם הוא
 ולא מכחה דאם אתי ועליה
 דידיה חיילא קדושת פסח:
היא וולדותיה. משמע ששניהן
 היו בשעת הקדש מדלא תני
 המפריש נקבה לפסחו תרעה
 ילדה זכר ירעה כדקתני לעיל:
דאיכא שם עולה על אמו. בעולת
 העוף:

אביי אמר:

לא פליג מידי,

דגמירי: למקום שהמותר הולך - הולך הולך.

לאחר הפסח דמותר קרב שלמים, ולד נמי קרב שלמים.

אבל לפני הפסח - אימיה למאי אקדשה? לדמי פסח, ולד נמי לדמי פסח.

מתיב רב עוקבא בר המא:

ומי אמרינו, מדאימיה לדמי, ולד נמי לדמי?!

והתניא:

"המפריש נקבה לפסח היא וולדותיה - ירעו עד שיסתאבו,

וימכרו,

ויביא בדמיהם פסח.

רבי אלעזר אומר:

הוא עצמו יקרב פסח."

והא הכא, דאימיה לדמי, ואמר רבי אלעזר: "הוא עצמו קרב פסח", ולא מוקמינו ליה באימיה!

אמר רבינא:

במפריש בהמה מעוברת עסקינו,

רבי אלעזר סבר פרבי יוחנן, דאמר: אם שיירו משוייר, דעובר לאו ירד אמו הוא.

ואמו היא דלא קדשה קדושת הגוף.

אבל היא - קדשה.

אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא:

הכי נמי מסתברא:

דבבהמה מעוברת עסקינו,

מדקתני: "היא וולדותיה",

שמע מיניה.

11. יט, ב

רפ"י

ליכא שם אשם על אמו. דלא מצינו אשם נקבה הילכך לא חל עליה שם אשם: והאי נמי חזי להקרבה. וליקרב אשם: קמ"ל. דטעמיה דרבי אליעזר משום דאיכא שם עולה על אמו והא ליכא שם אשם על אמו: אי הכי. דטעמיה משום שם אמו הוא לישמענין רבי יוסי ברי"ח דאין בנה קרב עולה דליכא שם עולה על אמו דאשם קרייה והוא הדין דידענא דלאשם לא קרב דהשתא ומה לעולה דאימיה לדמי עולה אזלא אמרי' דלא קרב לעולה לאשם דאימיה דלא היא ולא דמיה אזלי לאשם כ"ש דלא קרב מתני' תימכר שלא במום. דהואיל ולא חזיא למילתיה מום גמור הוא זה ולא קדשה קדושת הגוף ותמכר מיד ותביא בדמיה אשם ואע"ג דגבי מפריש נקבה לעולה לא פליג ר' שמעון דודאי בעיא מום התם הוא דאיכא שם עולה עלה בעוף אבל אשם נקבה לא מצינו והיינו מומא ולא קדשה אלא לדמי:

יט, ב

אמר רבי יוסי ברבי חנינא:

ומודה רבי אלעזר: במפריש נקבה לאשם - דאין בנה קרב אשם.

פשיטא!

עד כאן לא קאמר רבי אלעזר, אלא במפריש נקבה לעולה, דאיכא שם עולה על אמו. אבל גבי מפריש נקבה לאשם, דליכא שם אשם על אמו. אפילו רבי אלעזר מודה דלא קרב אשם!

אי לאו דאשמעינן, הוה אמינא: טעמא דרבי אלעזר לאו משום דשם עולה על אמו, אלא משום דחזי וקד להקרבה, האי נמי, הא חזי להקרבה!

קא משמע לן.

אי הכי, אדמשמע לן דאין בנה קרב אשם, נישמענין דאין בנה קרב עולה, והוא הדין לאשם!

אי אשמעינן: עולה,

הוה אמינא: עולה הוא דלא קרבה דלא אקדשה לאמה קדושת עולה¹⁴⁶, אבל אשם, אימא וקד קרב אשם.

קא משמע לן.

12. יט, ב

רס"י

מתניתין

המפריש נקבה לאשם - תרעה עד שתסתאב, ותימכר, ויביא בדמיה אשם.
ואם קרב אשמו- יפלו דמיה לנדבה.
רבי שמעון אומר:
תימכר שלא במום.

גמרא

ולמה לי "תסתאב"? תימכר כיון דלא חזיא למילתא היינו מוקמא!

אמר רב יהודה אמר רב:

היינו טעמא¹⁴⁷ דאמרינן: מיגז דנחתא לה קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף.

אמר רבא:

זאת אומרת: הקדיש זכר לדמיו - קדוש קדושת הגוף.

איתמר:

הקדיש זכר לדמיו:

רב פהנא אמר:

קדוש קדושת הגוף.

רבא אמר:

אינו קדוש קדושת הגוף.

והדר ביה רבא לדרב פהנא מדרב יהודה אמר רב.

גמ'
נחתא לה נמי קדושת הגוף. להא
מילתא דבעיא מום:
זאת אומרת כו'. מדבעיא מום
ואף על גב דלדמי מקדשה אלמא
קדשה קדושת הגוף ומיהו האי
דלא אקרבה משום דאין אשם
בא נקבה זאת אומרת הקדיש
זכר לדמי עולה או אשם מיגז
דנחתא ליה קדושת דמים נחתא
ליה קדושת הגוף וכיון דאיהו
גופיה חזי להקרבה קרב:
מדרב יהודה אמר רב. דתרצה
למתניתין דאמרינן מגו:

13. יט, ב

רש"י

אשם בן שתי שנים. אשם גזילות ומעילות ושפחה חרופה דכתיב בהו איל (ויקרא ה יט):
אשם בן שנה. אשם נזיר ומצורע דכתיב בהו כבש (במדבר ו ויקרא יד):
כל עצמן אינן קדושין. כל עיקר אינן קדושין:
מחוסר זמן וא"ר שמעון דקדיש. כדאמרינן בשחיטת חולין בפרק אותו ואת בנו (דף פא.) דקתני שהיה רבי שמעון אומר כל הראוי לבא לאחר זמן השוחטו בחוץ עובר בלא תעשה:
בכור קדוש. ברחם דהיינו לפני זמנו:

"רבי שמעון אומר: תימכר שלא במום".

אמר ליה רב הניא בר אבין לרבי יוחנן:
 מיגזו דנחתא ליה קדושת דמים תיחות ליה נמי קדושת הגוף!

אמר ליה:

רבי שמעון לטעמיה,

דאמר: כל מידי דלא חזי ליה לגופיה - לא נחתא ליה קדושת הגוף.

דתניא:

"אשם: בן שנה והביאו בן שנים,

בן שנים והביאו בן שנה - בשיירה,

ולא עלו לבצלים לשם חובה.

רבי שמעון אומר:

כל עצמו - אינן קדושין".

והרי 'מחוסר זמן' דלא חזי,

ואמר רבי שמעון דקדוש!

שאני 'מחוסר זמן', דחזי לקחר.

אי הכי, אשם בן שנים והביאו בן שנה, הא חזי לשנה!

אלא, היינו טעמא דרבי שמעון: במחוסר זמן, דיליף ליה מבכור.

כדתניא:

"רבי שמעון בן יהודה אמר משום רבי שמעון:

מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר,

והרי הוא בכור,

מה בכור - קדוש לפני זמנו,

וקרב לאחר זמנו,

אף מחוסר זמן - קדוש לפני זמנו,

וקרב לאחר זמנו".

14. יט, ב - כ, א

רש"י

לעולתו. עושה תמורה דאיכא שם עולה עליה בעוף:

לפסחו ולאשמו. לא מצינו אשם ופסח נקבה:

ה"ג שאין לך דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב. כלומר שאין לך דבר שעושה תמורה אלא ההוא דקדוש קדושת הגוף שאם אינו ראוי להקריב אינו נמכר בלא מום אלא ירעה הילכך ר"ש סבירא ליה באשם ופסח הואיל ואין שמן חל עליהן בנקבה דנמכר שלא במום הילכך לא עביד תמורה אבל בעולה דאיכא שם עולה עלה בעוף סבירא ליה דתרעה ועבדא תמורה:

הואיל ומותר הפסח קרב שלמים. הילכך הואיל ושייכים שלמים בפסח ושלמים באין נקבה ואף על גב דהך לא קרבה נקבה אפילו שלמים לאחר הפסח כדאמרן לעיל (דף יט.) נשתיירה לאחר הפסח תרעה מיהו שם שלמים עלה הואיל והיא (שלמים) נקבה ונחתא לה קדושת הגוף:

הואיל ומותר אשם קרב עולה. ואישתכח דהך נקבה דאשם עולה היא ותקדיש קדושת הגוף בעולה נקבה דהא מצינו עולת נקבה בעוף:

לנדבת צבור. ואי נמי הויא עולה הואיל ולעולת צבור קיימא לא עבדה תמורה:

לפרו. פר יום הכפורים דחטאת דהא איכא שם חטאת עלה דהא אשכחנא פרה אדומה דמיקריא חטאת (חולין דף יא.):

קדשי בדק הבית היא. ולא קרבה למזבח ולהכי קרי ליה בדק הבית כלומר דדין בדק הבית אית לה:

תרי גופי נינהו. יחיד ונשיא ומיהו בהאי גופא דיחיד לא משכחת שעיר לחטאת ובהאי גופא דנשיא לא משכחת לה שעירה אבל עולה נקבה בהאי גופא משכחת לה דאי בעי מפקר לנכסיה והוי עני וחזיא ליה עולת העוף:

חטא עד שלא נתמנה. שם חטאת עליה בהאי גופא דאילו חטא השתא בר איתוויי שעיר הוא:

(עשיר הוא) לאו עולת העוף מיייתי. אי הוה מחויב עולה לא הוה מיייתי עולת העוף דעשיר הוא וא"י עני הוא עולת נדבה לא קרבה בדלות אי לא פריש בהדיא עוף:

רבי שמעון סבר לה כרבי אלעזר בן עזריה. דאפילו גבי נדבה דעשיר סתם חזיא עולת העוף:

תנו רבנן:

"המקדיש נקבה: לעולתו,

ולפסחו,

ולאשמו - עושה תמורה.

רבי שמעון אומר:

לעולתו - עושה תמורה,

לפסחו,

לאשמו - אין עושה תמורה,

שאין לך דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב.

אמר רבי:

אין אני רואה דבריו של רבי שמעון בפסח,

הואיל ומותר הפסח קרב שלמים."

וליא: אין אני רואה דבריו של רבי שמעון באשם: הואיל ומותר אשם קרב עולה!

רבי סבר לה כרבנן,

דאמר: מותרות - לנדבת ציבור אזלי, ואין תמורה בצבור.

קא סלקא דעתך: היינו טעמא דרבי שמעון גבי מפריש נקבה לעולתו,

משום הכי, עושה תמורה דהאיכא שם עולה עליה, גבי עולת העוף.

אלא, מעתה בכהן גדול, שהפריש פרה פרו תיקדוש, דהאיכא פרת חטאת!

קדשי בדק הבית הוא,

וקדשי בדק הבית - לא עבדי תמורה.

יחיד שהפריש שעיר לשעירתו תיקדוש, דהאיכא שעיר נשיא!

אי נמי,

נשיא שהפריש שעירה לשעירו תיקדוש, דהא יחיד מפריש שעירה!

הני, תרי גופי נינהו.

חטאו, עד שלא נתמנו, כי מפריש שעיר לשעירתו תיקדוש,

דהא אילו חטא השתא בר איתוויי שעיר הוא!

הא לא חטא, לא איחייב בשעיר.

אי הכי, הכא נמי הא לאו עולת העוף קמיייתי!

רבי שמעון סבר לה כרבי אלעזר בן עזריה.

דתנו:

"הרי עלי עולה" - יביא בבש.

רבי אלעזר בן עזריה אומר:

או תור,

או בני יונה" (מנחות קז.).

כא

15. כ, א-ב

רפ"י

ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. דסבר ר"א סתם הקדשות לבדק הבית ואפילו בהמה ומיהו מידי דחזי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם ור' יהושע סבר לא שביק איניש קדושת מזבח ומקדיש לבדק הבית מידי דחזי למזבח הילכך מסתמא למזבח אקדשינהו והן עצמן יקרבו עולות:

ונקבות ימכרו כו'. ויביאו בדמיהן עולות דסתמייהו לעולה אקדשינהו:

מכח קדושה דחוויה אתי. דכיון דזכרים קרבו עולות ודמי השלמים עולות מכלל דסבירא ליה דסתמא לעולה אקדשינהו והוה ליה מפריש נקבה לעולה והיכי יקרב שלמים הא בעי לרעות כדקתני מתניי (לעיל יח:) המפריש נקבה לעולה תרעה:

דליכא שם אשם על אמו. דלא אשכחן נקבה:

עושה תמורה. אלמא נחתא לה קדושת הגוף לרעות לשון ירושלמי נקבות היכי קרבי שלמים הא קדוש גופייהו לעולה כלומר ובעו רעיה דהא אמרינן (ב"ק דף עח:) אי בעי פטר נפשיה בעולת העוף כלומר בעולת נקבה:

ועוד הא אמר ר' שמעון דקדשה לגופה. דהא אוקימנא לר"ש לעיל דסבירא ליה כר' אלעזר בן עזריח:

תנן התם:

"המקדיש נכסיו, והיה בהו בהמה ראויה לגבי מזבח, זכרים ונקבות: רבי אליעזר אומר:

זכרים - ימכרו לצרכי עולות,

ונקבות - ימכרו לצרכי שלמים,

ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית.

רבי יהושע אומר:

זכרים - עצמן יקרבו עולות,

הנקבות - ימכרו לצרכי שלמים,

ויביא בדמיהן עולות.

ושאר נכסים - יפלו לבדק הבית" (שקלים ד, ז).

אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן:

לרבי יהושע דאמר: **"זכרים - עצמן יקרבו עולות"**,

ונקבות היכי מקרבן שלמים? הא מכח קדושה דחוייה קאתיין!

לישנא אחריןא:

אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן:

מדקאמר רבי יהושע: **"זכרים - עצמן יקרבו עולות"**,

למימרא: דקדושת הגוף אקדשינהו.

אי הכי, נקבות אמאי ימכרו לצרכי שלמים? בעיית רעיה!

אמר ליה:

רבי יהושע סבר לה כרבי שמעון,

דאמר: כל מידי דלא חזי ליה לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף.

דתנן:

"רבי שמעון אומר:

תמכר שלא במום".

ואמרין דטעמא דרבי שמעון כיון דלא חזיא נקבה לאשם לא נחתא ליה קדושת הגוף.

אימור דאמר רבי שמעון גבי נקבה לאשם,

דליכא שם 'אשם' על אמו,

אבל גבי נקבה לעולה דאיכא שם 'עולה' על אמו - אפילו רבי שמעון מודה!

ועוד,

הא שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר¹⁴⁸: לעולתו - עושה תמורה!

אמר ליה:

רבי יהושע סבר ליה כאידך תנא אליבא דרבי שמעון.

דתניא:

"רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון:

אף לעולתו - אין עושה תמורה".

כב

16. כ, ב

כ"ז

מתניתין

תמורת אשם,

ולד תמורה,

ולדו,

ולד וְלֹדוֹ,

עַד סוֹף בַּל הָעוֹלָם - יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ,

וְיִמְכְרוּ,

וְיִפְלוּ דָמָיו לַנֶּדְבָה.

רבי אליעזר אומר:

ימותו.

ורבי אלעזר אומר:

יביא בדמיה עולות.

אשם שמתו בעליו,

וְשִׁנְיָפוּרוּ בְעַלְיוֹ - יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ,

וְיִמְכְרוּ,

וְיִפְלוּ דָמָיו לַנֶּדְבָה.

רבי אליעזר אומר:

ימותו.

רבי אלעזר אומר:

יביא בדמיה עולה.

והלא אף נדבה עולה היא,

וְגַם בֵּין דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְדְבָרֵי חֲכָמִים?

אֵלָּא בְּזִמְנוֹ שֶׁהִיא בְּאֵה חוֹבָה¹⁴⁹ - סוֹמֵךְ עָלֶיהָ,

וּמְבִיא נִסְכִּים,

וְנִסְכֵּיהָ מִשְׁלוֹ.

אם היה כהן - עבודתה,

וְעוֹדָה שְׁלוֹ.

ובזמן שהיא נדבה - אינו סומך עליה,

וְאִינוּ מְבִיא עָלֶיהָ נִסְכִּים,

וְנִסְכֵּיהָ מִשְׁלַ צִּיבּוֹר.

על פי שהוא כהן - עבודתה,

וְעוֹדָה מִשְׁלַ אֲנָשִׁי מִשְׁמֵר.

גמרא

וצריכא.

דאי אשמעינן אשם, בהא קאמר רבי אליעזר "ימותו", משום דגזר לאחור כפרה, אטו לפני כפרה.

אבל גבי תמורת אשם, ולד תמורתה, אימא מודי להו לרבנן.

אי אשמעינן התם, בהא קאמרי רבנן,

אבל גבי אשם מודו ליה לרבי אליעזר.

וצריכא.

מתני'

תמורת אשם. בין זכר בין נקבה תרעה דהילכתא גמירי לה (לעיל דף יח.) כל שבחטאת מתה באשם תרעה:

ולד תמורה. כגון אם המייר (הפריש) נקבה לאשמו וילדה:

יביא עולה. דמותרות לנדבת יחיד אזלי:

והלא אף הנדבה עולה היא. בניחותא אלא פרושי מפרש ואזיל מאי בינייהו:

בזמן שהיא באה חובה. שהיא מוטלת על היחיד להקריבה סומך עליה כו':

ואם היה כהן. אותו שהפריש האשם וכפר באחר וניתק הראשון לרעייה:

עבודתה ועורה. של עולה הבאה מן המותר:

שלו היא. שהוא [עצמו] מקריבה ונטול את העור ואפילו אינו מאותו משמר המשמרת באותה שבת דהכי תניא מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה ת"ל ובא בכל אות נפשו ושרת בב"ק בשילהי הגוול קמא (דף קט:):

ולא סומך עליה. דקרבן צבור אין בו סמיכה חוץ מפר העלם דבר של צבור ושעיר המשתלח דגמירי שתי סמיכות בצבור במנחות בפרק שתי מדות (דף צב.):

ואע"פ שכהן. כלומר ואפילו הוא כהן עבודתה ועורה של אנשי משמר שהרי של צבור היא ואין כהן של משמר אחר רשאי להקריב דכתיב לבד ממכריו על האבות מה מסרו אבות זה לזה אני בשבתי ואתם בשבתכם:

גמ'

וצריכא. לאיפלוגי בתרתי ר' אליעזר ורבנן:

דאי אשמעינן אשם. שכיפרו בעליו בהוא קאמר רבי אליעזר ימות משום דגזר אחר כפרה שנתכפר בראשון אי אמרת יביא בדמי המותר עולה אתי למימר נמי קודם כפרה אם נפל בו מום (אחר) אתי לאתויי בדמיו עולה וקעביד איסורא דכל זמן שלא נתכפר קיימי דמיה לאשם:

אבל תמורת אשם. דליכא למימר הכי דהא קודם כפרה נמי תמורת אשם לאו להקרבה קיימא דהכי הוא דגמירי לה:

אימא מודה. רבי אליעזר דרועה ע"י ירושלמי דאי אשמעינן גבי תמורה בההיא קאמר ר' אליעזר תמות היא וולדותיה משום דאתי לאיחלופי הואיל ושתיהן עומדות ההקדש והתמורה אתי לטעות ולהחליף הראשון לרעייה והתמורה לאשם הואיל וסוף סוף דמיה קרבי לא איכפת ליה אי מקריב לה וקעבד תרי איסורי חדא דמקריב התמורה ועוד דמייתי בדמי האשם עולה והוא לא נתכפר עדיין דתמורה לא כיפרה לו כדאמרינן לקמן דאין דבר הבא בעבירה מכפר על חטא ותמורה באה בעבירה שעבר על לא יחליפנו אבל אשם שכפרו בעליו דלא אתי לאיחלופי דהא אם נמצא ראשון קודם כפרת שני לא איכפת לן הי קריב והי רועה אימא מודה להו לרבנן כו':

¹⁴⁹ דפוס משניות, רשי ועוד

17. כ"ב

רש"י

הוא עצמו. ולד התמורה יקרב
 אשם אם אבד הראשון:
בעבירה. ותמורה עבר על לא
 יחליפנו (ויקרא כז) ואע"ג
 דתמורת עולה ושלמים קרבה
 הנהו לאו לכפרה אתיין:
ורב חנינא לסייעי לר' יהושע בן
לוי. לעיל בהאי פירקא (דף יח:):
ולד שני אינו קרב. והאי ולד שני
 הוא דתמורה קרי וולד הואיל
 ומכח אחר אתי:
מחלוקת. דולד תמורה קודם
 כפרה דהתם אמר ר"א ימות דאי
 אמרת ירעה כיון דדמיה קרבי
 אתי לאיחלופי ולאקרוביה
 לאשם ורבנן אמרי כיון דאיהו
 גופיה לא אקריב עולה לא אתי
 לאיחלופי אבל לאחר כפרה
 דליכא למימר איחלופי הוא
 והולד עצמו יקרב עולה:

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה:
 מחלוקת - לאחר כפרה,
 אבל לפני כפרה - דברי הכל: הוא עצמו יקרב אשם.

אמר רבא:
 שתי תשובות בדבר:
 חדא - דאין אדם מתפטר בדבר הבא בעבירה.
 ועוד, התני רב חנינא, לסייעי לרבי יהושע בן לוי דאמר: ולד ראשון - קרב,
 ולד שני - אינו קרב!

אלא, אי איתמר, הכי איתמר:
 אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה:
 מחלוקת - קודם כפרה.
 אבל לאחר כפרה - הוא עצמו קרב עולה.

והתני רב חנינא לסייעי לרבי יהושע בן לוי!

קשיא!

18. כ, ב - כא, א

רש"י

מדרבי יוסי ברבי חנינא. דאמר לעיל מודה ר"א כו' ושמעין מינה דטעמיה דרבי אליעזר גבי ולד מפריש נקבה לעולה משום דאיכא שם עולה על אמו אבל הכא דליכא שם עולה על אמו לא:

משום דחזי להקרבה. הולד: **איתביה.** מתניתין היא תמורת אשם כו':

יביא בדמיהן עולה. מילתיה דרבי אלעזר נקט:

הוא עצמו. ואע"ג דולד התמורה חזי להקרבה:

מאי הוי משני ליה. כלומר מדקאמר משנינא לך שינויי דחיקי בבלאי מכלל דהוה ידע שינויא אחרינא:

בְּעָא מִיְנִיה רַבִּי אֲבִין בַּר חֲנִינָא מְרַבֵּי אֲבִין בַּר פְּהֵנָא:
הַפְּרִישׁ נִקְבָּה לְאִשָּׁם, בְּנֵה מָהוּ שְׂיִקְרַב לְעוֹלָה?

וְתִפְשׁוּט לִיה מְדַרְבֵּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא,
דְּאָמַר: "מוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר!"

לֹא שְׂמִיעַ לִיה.

מֵאִי?

אָמַר לִיה:

בְּנֵה - קָרַב עוֹלָה.

הֲאִי מֵאִי?

עַד כָּאן לֹא קָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֶלָּא מְפָרִישׁ נִקְבָּה לְעוֹלָה, דְּאִיכָּא שֵׁם 'עוֹלָה' עַל אָמוּ, אָבֵל גְּבִי אִשָּׁם, דְּלִיכָּא שֵׁם 'עוֹלָה' עַל אָמוּ, אֶפְיֵלוּ רַבִּי אֶלְעָזָר מוֹדָה!

אָמַר לִיה:

טַעְמָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, לָאוּ מִשּׁוּם דְּשֵׁם 'עוֹלָה' עַל אָמוּ, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּחֲזִי לְהַקְרִיבָהּ, וְהָא נִמְי חֲזִי לְהַקְרִיבָהּ.

אִיתְבִּיבֵיה:

"וְלָדוֹ, וְלָדוֹ וְלָדוֹ עַד סוֹף כָּל הָעוֹלָם - יְבִיא בְּדַמְיָהּ עוֹלָה".
"בְּדַמְיָהּ" - אֵין,

כא,א

עצמו - לא!

הָכָא בְּמֵאִי עֲסָקִינוּ: כְּגוֹן שְׂיִלְדָה נִקְבָּה.

וְ"עַד סוֹף הָעוֹלָם" לֹא אוֹלִיד חַד זְכָר?!

אָמַר לִיה:

מְשַׁנֵּינָא שִׁינוּי דְּחִיקֵי בְּבִלְאִי, כְּגוֹן שְׂיִלְדָה נִקְבּוֹת עַד סוֹף הָעוֹלָם.

מֵאִי הָוֵי מְשַׁנֵּי לִיה?

מְשַׁנֵּי לִיה: הֵתָם - מִשּׁוּם דְּאֵתִי לְאֶחְלוּפִי.

19. כא, א

רס"י

מתני'

הרי אלו בכבוד ומעשר. לכל קדושת בכור ומעשר שלא ימכרו באיטליז לאחר שנפל בהן מום ונפדו:

חוץ מן הבכור ומן המעשר. מפני שאין הנאתן להקדש במכירתם דדמי בכור לכהן ודמי מעשר לבעלים ומשום הנאה דידהו לא מזלזלין בקדשים:

נפל בהן מום. בבכור ומעשר אינו יכול להוציאן מקדושה דבבכור כתיב לא תפדה ובמעשר כתיב לא יגאל:

חוץ מן הבכור והמעשר. שאין באין לכתחלה מחוצה לארץ כשאר כל הקדשים:

שהבכור והמעשר יש להן פרנסה במקומן. יש להן תקנה במקומן שירעו עד שישתאבו ויאכלו במומם לבעלים ושאר כל הקדשים אע"פ שנפל בהן מום הרי הן בקדושתן וצריך אתה לפדותן ולהעלות דמיהן ולהקריבן והואיל וסופו להקריב דמיהן יעלו הן עצמן ויקרבו:

גמ'

לא מחייב. מלקות משום כל מום לא יהיה בו:

ותיבעי בתשיעי של מעשר. כגון קרא לטי עשירי דקדש ואינו קרב כדאמרין בשילהי בכורות (דף ס.). התשיעי נאכל במומו:

להוציא את התשיעי. שלא יקרב וכיון דאינו קרב פשיטא לן דלא מיחייב המטיל בו מום הכא נמי כו':

מתניתין

תמורת הבכור והמעשר,

ולדו,

ולד ולדו,

עד סוף העולם - הרי אלו בכבוד וכמעשר.

ויאכלו במומן, לבעלים.

מה בין בכור ומעשר לבין כל הקדשים?

שכל הקדשים - נמכרים באיטליז,

ונשחטין באיטליז,

ונשקלין בליטרא - חוץ מן הבכור והמעשר.

ויש להו פדיון,

ולתמורתיהו פדיון - חוץ מן הבכור והמעשר.

באין מחוצה לארץ - חוץ מן הבכור והמעשר,

שאם באו תמימים - יקרבו.

ואם בעלי מומין - יאכלו במומן, לבעלים.

אמר רבי שמעון:

מה הטעם?

שהבכור והמעשר - יש להו פרנסה ממקומן,

ושאר כל הקדשים - אף על פי שנוול בהם מום הרי אלו בקדושתן.

גמרא

אמר רבא בר רב עזא:

בען במערבא:

המטיל מום בתמורת בכור ומעשר - מהו?

מי אמרינו: פיון דלא קריבן - לא מיחייב,

או דילמא:

פיון דקדשו - מיחייב?

אמר ליה אבוי:

ותיבעי לך: המטיל מום בתשיעי של מעשר!

אלא מאי שנא תשיעי דלא קמיבעיא לך?

דרחמנא מעטיה "העשירי"¹⁵⁰ (ויקרא כז, לב),

להוציא התשיעי.

הכי נמי:

רחמנא מעטינהו: "לא תפדה קדש הם"¹⁵¹ (במדבר יח, יז) - הם קריבין,

ואין תמורתן קריבה.

רב נחמן בר יצחק מתני לה הכי:

אמר רב אחא בריה דרב עזא:

בען במערבא:

המטיל מום בתשיעי של מעשר - מהו?

אמר ליה:

ותיבעי לך: המטיל מום בתמורת בכור ומעשר!

אלא מאי שנא תמורת בכור ומעשר דלא מיבעיא לך?

דרחמנא מעטינהו "קדש הם" (במדבר יח, יז) - הו קריבין,

ואין תמורתן קריבה.

תשיעי של מעשר נמי,

רחמנא מעטיה "העשירי" (ויקרא כז, לב) - להוציא את התשיעי.

¹⁵⁰ וכל מעשר בקר וצאן מל אשר יעבד תחת השבט העשירי והיה קדש לה'

¹⁵¹ אך בכור שור או בכור פסב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת הלכס תקטיר אשה לרית ניהח לה'

20. כא, א

רש"י

בן אנטיגנוס ולא קבלו הימנו. וקשיא אמתני דקתני אם באו תמימים יקרבו: הא ר' ישמעאל כו'. (בסיפא אתיא): ג' זקנים. רבי ישמעאל ור"ע ובן עזאי: בכור ומעשר ובכורים. דטעונין הבאת מקום דכתיב (דברים יב) והבאתם שמה עולותיכם וגוי ותרומת ידכם אלו בכורים: מה בכור אינו נאכל כו'. כדמפרש לקמיה דבעי מתן דמים ואימורין למזבח: בכורים אינן נאכלין אלא בפני הבית. דכתיב (שם כו) והנחתו לפני ה' אלהיך: הנחה. לפני המזבח דכתיב והנחתו לפני ה' אלהיך: וליהדר דינא כו'. למה לי קרא ליהדר דינא ולימא בכור יוכיח וחזר הדין הצד השווה שבהן שטעונין הבאת מקום ואינן נאכלין אלא בפני הבית אף אני אביא מעשר: ומאי קסבר. דפשיטא ליה דבכור אינו נאכל ומעשר שני מספקא ליה: וקידשה לעתיד לבא. תרוייהו בכור ומעשר בני הבאה ניהו ויקריבום הואיל והשתא נמי קדושה היא ירושלים להקריב: ואי לא קידשה לעתיד לבא. ואפילו הכי מספקא ליה ממעשר תיבעי ליה נמי בכור ואמאי יליף מעשר שני מבכור: לעולם לא קידשה לעתיד לבא. ודקשיא מאי שנא בכור דפשיטא ליה בכי האי בכור עסקינן שזרק דמו בפני הבית וחרב כו' ויליף בשר מדם דכי היכי דאי הוה דם השתא לא היה נזרק דלא קידשה לעתיד לבא בשר נמי לא יאכל: ואתי מעשר שני ויליף מבכור. בהקישא דואכלת לפני ה' וגוי (דברים יד) דמעשר שני איתקש לבכור וכיון דאיכא בכור דפשיטא לו דלא מיתאכיל אלא בפני הבית כגון האי גמרינן מעשר מיניה: ומי ילפינן קדשים. מהדדי כגון הכא דילפת בשר מדם ומעשר מבשר: והא א"ר יוחנן כו'. ומפרש טעמא באיזהו מקומן (זבחים דף מט:).

"ואם באו תמימין - יקרבו. ואם בעלי מומין - יאכלו במומן, לפעלים."

ורמיהו:

"בן אנטיגנוס העלה בכורות מבבל, ולא קבלו ממנו!"

אמר רב הסדא:

לא קשיא:

הא - רבי ישמעאל,

הא - רבי עקיבא.

דתניא:

"רבי יוסי אומר שלשה דברים משום שלשה זקנים:

רבי ישמעאל אומר:

יכול יעלה אדם מעשר שני בזמן הזה, ויאכלנו בירושלים?

ודין הוא: בכור טעון הבאת מקום.

מעשר טעון הבאת מקום.

מה בכור - אינו נאכל אלא בפני הבית,

אף מעשר - אינו נאכל אלא בפני הבית.

לא,

אם אמרת בבכור, שכן טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח,

תאמר במעשר דלא?

אמרת ביבורים טעונין הבאת מקום, ומעשר טעון הבאת מקום.

מה ביבורים אין נאכלין אלא בפני הבית,

אף מעשר אין נאכל אלא בפני הבית.

מה לביבורים שכן טעונין הנחה ¹⁵² (דברים כו, ד),

תאמר במעשר דלא?

תלמוד לומר: "ואכלת לפני ה' אלהיך ...

מעשר דגגך ותירשך ויצהרך ובמרת בקרר וצאנך" ¹⁵³ (דברים יד, כג).

הקיש מעשר לבכור,

מה בכור - אינו נאכל אלא בפני הבית,

אף מעשר אין נאכל אלא בפני הבית."

וליהדר דינא, וליתי ב"מה הצד"!

אמר רב אשי:

משום דאיכא למימר: מה להצד השווה שבהן, שכן יש בהן צד מזבח.

ומאי קסבר?

אי קסבר: קדושה ראשונה, קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא - לא שנא בכור ולא שנא מעשר,

בני הבאה ניהו!

ואי קסבר: קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא, אפילו בכור נמי תיבעי לה!

לעולם, קסבר: קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא,

והכא במאי עסקינן: כגון שזרק דמו של בכור בפני הבית, וחרב הבית, ועדיין בשרו קיים.

פיון דאי איתיה לדם לא בר זריקה הוא, אתי בשר יליף מדם ¹⁵⁴ (במדבר יח, יז-יח),

ואתי מעשר ויליף מבכור. כא, ב.

ומי ילפינן קדש מהדדי?!

והאמר רבי יוחנן:

¹⁵² ולקח מהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח ה' אלהיך

¹⁵³ ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכון שמו שם מעשר דגגך ותירשך ויצהרך ובמרת בקרר וצאנך למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים

¹⁵⁴ זו אף בכור שזר או בכור פשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחח לה.

יח ובשרם יהיה לך פתוחה התנופה וכשוק הימין לך יהיה

כל התורה פולה למדין למד מן הלמד,
חוץ מן הקדשים שאין למדין למד מן הלמד!

מעשור - חולין הוא.

הניחא למאן דאמר: בתר למד אוליין.
אלא למאן דאמר: בתר מלמד אוליין - מאי איכא למימר?

בשר ודם - חדא מילתא היא.

"רבי עקיבא אומר:

יכול יעלה אדם בכור מחוצה לארץ לארץ בזמן שבית המקדש קיים, ויקריבנו?
תלמוד לומר: "ואכלת לפני ה' אלהיך ...

מעשור דגנה ותירוש ויצהרד ובכרת בקרב וצאנך" (דברים יד, כג).

ממקום שאתה מעלה מעשור דגן - אתה מעלה בכור.
וממקום שאי אתה מעלה מעשור דגן - אי אתה מעלה בכור.

"בן עזאי אומר:

יכול מעלה את מעשור שני, ויאכלנו בכל הרואה?
ודין הוא: בכור - טעון הבאת מקום,
ומעשור - טעון הבאת מקום.

מה בכור - אינו נאכל אלא לפני מן החומה,
אף מעשור - אינו נאכל אלא לפני מן החומה.

מה לבכור שכן טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח, תאמר במעשור דלא!
תלמוד לומר: "ואכלת לפני ה' אלהיך ...

מעשור דגנה ותירוש ויצהרד ובכרת בקרב וצאנך" (דברים יד, כג).

מקיש מעשור לבכור:

מה בכור - אינו נאכל אלא לפני מן החומה,
אף מעשור - אינו נאכל אלא לפני מן החומה."

מאי קשיא ליה דקאמר: "יכול"?

אמרת: הואיל ותנן:

"אין בין שילה לירושלים,

אלא שבשילה - אוכלין קדשים קלים ומעשור שני בכל הרואה,
ובירושלים - לפני מן החומה.

וכאן וכאן¹⁵⁶ - קדשי קדשים לפני מן הקלעים" (מגילה ט:).

מהו דתימא: בירושלים ליתי מעשור שני בכל הרואה,
קא משמע לן.

"אחרים אומרים:

יכול יהא בכור שעברה שנתו נפסולי המוקדשין, ויפסל?

תלמוד לומר: "מעשור דגנה ותירוש ויצהרד" (דברים יד, כג) מקיש בכור למעשור,

מה מעשור - אינו נפסל משנה לחבירתה,

אף בכור - אינו נפסל משנה לחבירתה."

ולרבנן, דמפקי להו לטעמא אחרינא, משנה לחבירתה - מנא להו?

נפקא להו: "לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה"¹⁵⁷ (דברים ט, ב),

רפ"י

למד מן הלמד. כגון הכא דמעשור
למד מבשר ובשר גופיה למד
מדם:

חולין הוא. ולמדין אותו:

בתר הלמד אזלי. דאם הוא
חולין למדין אותו מהמלמד:

בתר המלמד. דם המלמד בעי
למיהוי חולין:

מאי איכא למימר. הא הוי

המלמד בכור קשיא לי כיון דלא
קידשה לעתיד אמאי מספקא
ליה במעשור וכמדומה אני שלשון
ירושלמי הכתוב בספרים עיקר

וכן קבלתי במס' מכות (דף יט).

אי קסבר קידשה לעתיד לבוא

בכור נמי ליבעי ואי קסבר לא

קידשה מעשור נמי לא ליבעי

לעולם קסבר קידשה לעתיד

לבוא והכא דפשיטא ליה בבכור

כגון שזרק דמו בפני הבית כו'

ול"ג כיון דאם איתיה לדם לאו

בר זריקה הוא כו' אלא ה"ג

ואתי בשר ויליף מדם מה דמו

במזבח אף בשרו במזבח כלומר

מה דמו של זה נזרק בזמן מזבח

אף בשרו לא יאכל אלא בזמן

מזבח ואתא מעשור וגמר מהאי

בשר: מעשור דגן אינו בא אלא מן

הארץ בפ"ק דקדושין בסופו (דף

לו:).

אתה מעלה בכור. וברייתא דלא

קיבלו מבית אנטיגנוס ר"ע היא

ומתני רבי ישמעאל היא דלא

מיתיר ליה האי קרא להך

דרשא:

בכל הרואה. בכל מקום שיוכל

לראותו העומד בירושלים:

ודין הוא. דאינו נאכל:

מה בכור אינו נאכל אלא לפני

מן החומה. דקדשים נפסלין

ביוצא:

מה לבכור שכן חילקת בזמן

אכילתו. ואוכליו חילקת בזמן

אכילתו דאינו נאכל אלא לפני

ימים ולילה אחד ומעשור שני

לעולם וחילקת באוכליו שאינו

נאכל אלא לכהנים ומעשור שני

לכל אדם:

ומאי קשיא ליה לבן עזאי

דקאמר יכול כו'. ומנא תיתי לך

האי דיאכל בכל הרואה

דאיצטריך קרא להכי:

ובירושלים לפני מן החומה.

וקשיא ליה בשלמא קדשים

קלים בעו מתוך דם אלא מעשור

ליתאכיל בכל הרואה קמ"ל:

ויפסל. מהקרבה הואיל וכתוב

שנה בשנה:

שנה בשנה. שבע שנים במשמע:

¹⁵⁵ ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשיכן שמו שם מעשור דגנה ותירוש ויצהרד ובכרת בקרב וצאנך למען תלמד לרואה את ה' אלהיך כל הימים

¹⁵⁶ מסורת השי"ס על פי נוסח המשניות וכתבי יד. במהדורת וילנא: וכן

¹⁵⁷ עם גדול ודם בני ענקים אשר אתה ידעת ואתה שמעת מי יתיצב לפני בני ענק

לימד על הבכור שאינו נפסל משנה לחברתה.

כ"י

יום אחד משנה זו. ששחטו כמצותו בסוף שנתו וקמ"ל קרא דנאכל אותו יום ויום המחרת שהוא משנה האחרת: **כחזה התנופה**. דהיינו חזה ושוק של שלמים נאכלין לבי ימים ולילה אחד [ל"א] יהיה ובשרם יהיה לך כחזה התנופה דמסתמא הוי אזלינן לחומרא ואמרינן (זבחים דף נז.). כחזה ושוק של תודה וכתוב יהיה להוסיף עוד הוייה אחרת כיוצא בה והיינו יום ב'

ולאחרים "לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה" (דברים ט, ב) - מאי דרשי ביה?

מיבעי ליה לכדתנא:

"יום אחד משנה זו, ויום אחד משנה אחרת - לימד על הבכור שנאכל לשני ימים ולילה אחד". ושואלים

ורבנו, נאכל לשני ימים ולילה אחד - מנא להו?

אמר קרא: "יהיה לך פחזה התנופה"¹⁵⁸ (במדבר יח, יח).

הדרן עלך אלו קדשים